

Historia Stosunków Międzynarodowych
program wykładu
dr Marian Muszkiewicz

IV rok, 8. sem. magisterskie studia niestacjonarne (zaoczne)
(30 godz. wykl. + 30 godz. ćw.)

Historia stosunków między narodowych jest dyscypliną naukową zajmującą się relacjami między państwami i narodami oraz instytucjami międzynarodowymi w procesie ewolucji kształtowania się pod wpływem oddziaływania na siebie stosunków politycznych i gospodarczych określonego ładu w skali regionalnej i globalnej. Wykład jest skoncentrowany na tych ideach i wydarzeniach międzynarodowych, które wyrastają ponad poziom narodowy czy bilateralny, są elementami zmiany porządku na szerszym obszarze geograficzno-politycznym w danym okresie dziejów. Szczególną uwagę poświęcono gospodarczym uwarunkowaniom stosunków politycznych. Transmisja siły gospodarczej w sferze politycznej nie jest jednoznacznie przesłana, instrumenty gospodarczego oddziaływania na świat polityki są mało czytelne choć niewątpliwie istnieją.

- 1. Przedmiot i zakres historii stosunków międzynarodowych (HSM)**
  - problemy metodologiczne SM (definicja, zakres podmiotowy, przedmiotowy, czasowy)
  - SM jako dyscyplina naukowa (idealizm, realizm, modernizm, racjonalizm – neorealizm i neoliberalizm)
  - HSM a dyscyplina pokrewne

- 2. SM od średniowiecznej uniwersalnej moralności do idei państwa narodowego**
  - koncepcja świata w oparciu o tradycję Cesarstwa Rzymskiego i Kościoła katolickiego
  - reformacja w sferze religijnej i politycznej
  - nowożytny system państwowy z ideami *raison d'état* (racja stanu i równowagi sił)
  - wpływ idei oświecenia na kształt SM w wymiarze ekonomicznym i społeczno-politycznym

- 3. SM polityczne i gospodarcze w warunkach postanowień Kongresu Wiedeńskiego**
  - rozpad imperium napoleońskiego
  - Kongres Wiedeński i jego postanowienia (legitymizm, restauracja, równowaga sił)
  - SM pod wpływem przemian społeczno-gospodarczych, kapitalizmu wolnokonkurencyjnego

- 4. Porządek międzynarodowy w warunkach ideologicznych Świętego Przymierza i problemów narodowościowych**
  - Święte Przymierze odpowiedź na liberalne i nacjonalistyczne tendencje epoki (Europa, Ameryka Południowa i USA)
  - kwestie narodowe w SM (powstanie w Grecji, sprawa polska, Wiosna Ludów)
  - Wojna Krymska i jej konsekwencje

- 5. SM pod wpływem rozwoju kapitalizmu monopolistycznego**
  - zmiany w międzynarodowym układzie gospodarczym
  - kolonialno-imperialna rywalizacja mocarstw (apogeum wpływów brytyjskich)
  - Chiny i Japonia przykładem różnych efektów wpływu europocentryzmu

- 6. SM w okresie I wojny światowej**
  - polityczno-gospodarcze podłoże wojny
  - trójprzymierze i trójporozumienie
  - zmiana układu sił w świecie – kres dominacji europejskiej, rosnąca rola Stanów Zjednoczonych w systemie światowym

- 7. SM pod wpływem wilsonowskiej koncepcji nowego ładu międzynarodowego**
  - społeczno-polityczne i gospodarcze następstwa wojny światowej

- Harald Wilson i Konferencja Paryska (bezpieczeństwo zbiorowe, demokracja podstawą SM, prawo narodów do samostanowienia)
- system wersalski i zmiany w międzynarodowym układzie sił politycznych
- amerykański idealizm i europejskie problemy

8. Główne problemy SM w latach II wojny światowej

- wielki kryzys gospodarczy i odwrót od liberalizmu
- system wersalski w obliczu dążeń totalitarnych
- zawikłanie Wielkiej Koalicji
- Karta Atlantycka i Deklaracja Narodów Zjednoczonych wyrazem kontynuacji amerykańskiej myśli politycznej w SM
- Konferencja Jałtańska wstępem do nowego podziału świata

9. Rozwój SM pod wpływem kształtowania się dwubiegunowego podziału świata 1945-1950

- konferencje pokojowe i powojenna geografia polityczna świata
- narastanie sprzeczności w obozie państw zwyciężczych – zimna wojna
- nowy układ sił gospodarczych – przewaga ekonomiczna USA
- początki integracji europejskiej

10. Kraje rozwijające się w warunkach podziału na amerykańskie i radzieckie strefy wpływów

- procesy dekolonizacji po 1945r. – dwie drogi: Mahatma Ghandi, Ho Chi Minh – Wietnam
- ruch państw niezakończonych – Konferencja Krajów Nowowyzwolonych w Bandungu 1955
- społeczno-polityczne i gospodarcze problemy rozwoju

11. SM w warunkach szybkiego tempa rozwoju gospodarczego państw systemu rynkowego 1950-1973

- przesilenie zimnej wojny – polityka pokojowego współistnienia
- przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego świata i pogłębienie podziałów na kraje rozwinięte (Pierwszy świat), bloku wschodniego (Drugi świat), i kraje rozwijające się (Trzeci świat)
- początek instytucjonalizacji negocjacji i odprężenia

12. Niestabilny rozwój polityczny i gospodarczy świata w latach 1974-1990, załamanie dwubiegunowości w SM

- odprężenie (*detente*) w SM na linii Wschód-Zachód w pierwszej połowie lat 70. (zakończenie wojny w Wietnamie, akt końcowy KBWE)
- powrót zimnej wojny (interwencja radziecka w Afganistanie 1979)
- światowe załamanie gospodarcze (kryzysy energetyczne, monetaryzm i tzw. ekonomia podaży, przeobrażenia walutowe i finansowe)
- rozpad bloku radzieckiego

13. Poszukiwanie nowej formuły międzynarodowego ładu politycznego

- nowy ład międzynarodowy w strefie Europy środkowej
- ewolucja bloku zachodniego – polityczna i gospodarcza
- rozwój procesów paneuropejskich i transeuropejskich
- procesy dezintegracji i integracji we współczesnym świecie

14. Polityczne aspekty problemów kultury, ideologii i religii w SM

- różnice kulturowe i ich wpływ na SM
- oddziaływanie ideologii na międzynarodowe stosunki polityczne
- czynnik religijny w SM

Forma zaliczenia: zaliczenie na ocenę z wykładów i ćwiczeń

Literatura:

W. Dobrzycki, *Historia Stosunków Międzynarodowych czasów nowożytnych 1815 – 1945*, Warszawa 1986

J. Kukułka, *Historia współczesnych stosunków międzynarodowych (1945 – 1996)*, Warszawa 1998

H. Kissinger, *Dyplomacja*, Warszawa 1994

P. Johnson, *Historia Świata. Od Roku 1917 dla lat 90-tych*, Londyn 1992

Z. Cesarz, E. Stadtmuller, *Problemy polityczne współczesnego świata*, Wrocław 2000

Ch. Bartlett, *Konflikt globalny. Międzynarodowa rywalizacja wielkich mocarstw w latach 1880-1990*, Ossolineum 1994

E. Cziomer, L. W. Zyblikiewicz, *Zarys współczesnych stosunków międzynarodowych*, Warszawa 2005